

Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle

Viite: HE 52/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta (24.5.18 ministerin kirjelmän mukaiset muutokset)

Kiitämme lausuntopyynnöstä ja esitämme Hyvinvointialan liiton lausuntona seuraavaa:

Yleisesti kannatamme hallituksen esitystä sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta jäljempänä palvelutuottajalakiehdotusta (HE 52/2017 vp). Hyvinvointialan liiton näkemyksen mukaan palvelutuottajalakiehdotus selkiyttää nykyistä lupajärjestelmää luomalla sekä julkiset että yksityiset toimijat käsittävän yhtenäisen rekisteröintijärjestelmän. Lisäksi lakiehdotus tuo hyvällä tavalla esiin sen, että jatkossa laajan sertifiointijärjestelmän jo toteuttaneet palvelutuottajat voivat saada investoinnistaan konkreettista hyötyä.

Palvelutuotannon valvonnan tulee kohdistua palveluun ja sen laatuun, ei palvelutuottajatahoon. Peruslähdekohtana tulee olla samoilla periaatteilla toimiva valvontajärjestelmä ja samat valvontakäytännöt sekä yksityisille että julkisille palvelutuottajille. Erikokoisten palvelutuottajien valvontakäytännöt tulee suhteuttaa toiminnan volyyymiin. Kannatamme ministeriön näkemystä siitä, että palvelutuottajalakiehdotusta ei tältä osin muuteta, vaan myös julkiset toimijat sisällytetään rekisteröinnin piiriin.

Kotipalvelun tukipalveluiden osalta arvonlisäverolain mukaan arvonlisäverottomuuden edellytyksenä on, että ko. viranomaisen valvoo toimintaa. Tähän saakka valvonta on toteutettu verottajan ohjeistuksen mukaisesti siten, että palvelutuottaja on tehnyt rekisteröitymisilmoituksensa kuntaan. Sote - uudistuksen myötä kunnilta poistuu sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisvastuu ja tehtävät siirtyvät maakunnille.

Palvelutuottajalakiehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa ns. tukipalvelujen verokohtelua ja kyseinen arvonlisäveron taustalla olevasta EU direktiivistä juontava viranomaisen valvontavelvollisuus tulee järjestää uudella loppuasiakkaan palvelun verottomuuden mahdollistavalla tavalla. Kyse on pitkälti vähävaraisten vanhusten ja vammaisten ateriapalveluista, vaatehuollosta, siivouksesta, kauppakassipalveluista ja sosiaalisen kanssakäymisen palveluista. Kyseiset palvelut ovat näille asiakkaille hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisia välttämättömiä palveluita, jotka tukevat keskeisellä tavalla näiden asiakkaiden omatoimista arjessa selviytymistä.

Ministeriön vastauksessa 25.5.2018 todetaan tältä osin, että kotipalvelun tukipalvelu voidaan merkitä informatiivisesti rekisteriin osana kotipalvelua. Lisäksi vastauksessa todetaan, että tukipalvelu ei olisi koskaan itsenäinen palvelu, vaan yksi toteuttamismuoto lain soveltamisalaan kuuluvassa kotipalvelussa. Jos kotipalvelun tuottaja tuottaa palvelun alihankintana tai yhteistyöjärjestelyin voidaan kumppanin tiedot merkitä kotipalvelun tuottajaa koskeviin lisätietoihin rekisterissä. Tietojen merkitseminen on ehdotuksen mukaan vapaaehtoista.

Koska palveluntuottajalakehdotuksella ei muuteta lakiehdotuksen kirjausten mukaan tukipalvelujen tuottamisen arvonlisäverokohtelua, tulee rekisteriin merkittäviltä julkisilta ja yksityisiltä toimijoilta edellyttää tukipalvelun tuottajan tietojen merkitsemistä rekisteriin osana kotipalvelua. Lisäksi tulee varmistaa se, että myös ammatinharjoittajina tätä työtä tekevät pienet yritykset voivat jatkaa em. palveluiden tuottamista ilman, että loppuasiakkaan arvonlisäverokohtelu muuttuu. Alalla on myös yrityksiä (etupäässä mikroyrityksiä ja pieniä yrityksiä), jotka tuottavat vain jotakin tiettyä tukipalvelua hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti kunnan omille kotihoidon asiakkaille. Muistutamme, että kotihoitopalveluiden tuotanto on valtaosin julkista palvelutuotantoa. Nämä yritykset eivät siis ole aina suuremman yksityisen kotihoidon tuottajan alihankkijoita tai yhteistyökumppaneita vaan itsenäisesti toimivia yrityksiä, jotka tuottavat hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisia tukipalveluita osana kotihoitoa tai kotipalvelua. Mikäli katsotaan, että rekisteriin merkitseminen ei jostain syystä tule kysymykseen, tulee nykyinen kuntiin tehtävä ilmoitusmenettely korvata maakuntiin tehtävällä ilmoitusmenettelyllä, jotta palveluiden arvonlisäverottomuus loppuasiakkaille säilyy kuten lakiehdotuksen perustelutekstit edellyttävät.

Siirryttäessä nykyisestä vain yksityistä sektoria koskevasta lupajärjestelmästä kaikkia toimijoita koskevaan rekisteröintijärjestelmään tulee toimijoiden keskinäinen tasapuolisuus mm. henkilöstömitoituskysymyksissä turvata. Nykyisten toimilupien henkilöstömitoitukseen liittyvät vaatimukset saattavat vaihdella myös silloin kun yksiköissä on samantasoisien toimintakyvyn omaavia asiakkaita. Lisäksi mitoituksivaatimuksissa huomioidaan puutteellisesti ajanmukaisten toimitilojen ja käytössä olevan tekniikan henkilöstön käyttöä vähentävät vaikutukset. Palveluntuottajien kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että lupajärjestelmän muuttuessa tehtävät menettelyt ovat tuottajien tiedossa hyvissä ajoin ennen muutosten toimeenpanoa ja että yksityiselle ja julkiselle tuottajalle asetetaan samat vaatimukset.

Pidämme ehdotettua kahden vuoden siirtymäaika pitkinä, sillä sinä aikana voi kentällä toimivat yksiköt joutua toisistaan merkittävästikin poikkeavaan asemaan. THL:n ja Valviran valtakunnalliset ns. vanhuspalvelulain toimeenpanoon liittyvät selvitykset osoittavat, että yksiköiden mitoitukset poikkeavat toisistaan merkittävästikin. Yksityisen sektorin mitoitukset ovat pääsääntöisesti korkeammat kuin vastaavat julkisen toiminnan mitoitukset.

Ympäri vuorokautisia palveluita tuottavien yksityisten toimijoiden henkilöstömitoitukset on todettu tarkasti aluehallintovirastojen ja Valviran lupapäätöksissä. Julkisen sektorin mitoituksia ei ole tähän saakka määrätty vastaavalla tavalla. Käsityksemme mukaan uutena asiana tuleva julkisen sektorin yksiköiden rekisteröiminen on teknisesti mahdollista toteuttaa nopeamminkin lain voimaan tulon jälkeen, sillä poikkihallinnollisen uuden viraston (Luova) valmistelu on jo pitkällä.

Siirtymävaiheessa Hyvinvointialan liitto esittää mm. seuraavaa:

Lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella myönnetty lupa tai rekisteröity ilmoitus yksityisestä sosiaalipalvelusta tai yksityisestä terveydenhuollosta on voimassa lain voimaantulua, kuitenkin niin, että

1) ikäihmisten ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköiden toimilupien muun henkilökunnan kiintiö kumotaan (samalla kun laki yksityisistä sosiaalipalveluista kumotaan ja valvontaviranomaisen lupapäätöksien tilalle tulee rekisteröintijärjestelmä)

2) toimilupien hoitohenkilökunnan vähimmäismäärä yhdenmukaistetaan toimintayksiköiden kesken valtakunnallisesti ministeriön ikääntyneiden hyvän hoidon laatusuosituksen kriteerien mukaiseksi.

Rekisteri- ja valvontaviranomaisen tulee kuitenkin viran puolesta ja maksutta muuttaa toimialueellaan ennen lain voimaantuloa palvelun tuottajalle myönnetyt luvat ja tehdyt rekisteröinnit tämän lain mukaisiksi palvelun tuottajan ja palveluyksikköjen rekisteröinniksi kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Jos sellaiseen toimintaan, johon on myönnetty lupa tai rekisteröinti aiemmin voimassa olleen lain perusteella, tulee olennaisia muutoksia, rekisteriviranomainen muuttaa viran puolesta luvan tai rekisteröinnin palvelun tuottajan kaikki palveluyksiköt kattavaksi tämän lain mukaiseksi rekisteröinniksi. Uusi rekisteröinti on myönnettävä, jos tämän lain mukaiset edellytykset rekisteröinnin tallentamiselle täyttyvät.

Valvonnan kehittämisessä on keskeistä, että tulevien maakuntien ja tulevan valvontayksikön työnjako on selkeä ja että päällekkäistä valvontaa ei suoriteta.

Hyvinvointialan liitto pitää ministerin kirjelmän liitteessä 2 esitettyjä teknisluonteisia tarkennuksia palveluntuotantolakehdotukseen tarkoituksenmukaisina ja perusteltuina.

Lisätiedot, johtava elinkeinoasiantuntija Aino Närkki 0400 436 438

Helsinki 12.6.2018

Hyvinvointialan liitto